

BARDI NA ASTERIONU

PETR „LAMIUS“ POZDĚNA

Bardi jsou zvláštním druhem dobrodruhů s uměleckými sklony nebo možná umělců s dobrodružnými sklony. Vymezit, kdo je vlastně bardem je obtížné. Obecně se tak nazývají hudebníci a básníci, putující vyzbrojeni mečem nebo jen svou šikovností a svými nástroji krajem a žijící nestandardním životem, vyplněným hrdinskými činy, půtkami, nezřízeností nebo v horším případě zločinem. V širším měřítku se mezi bardy počítají také všichni putující herci, malíři, šašci nebo jiní umělci žijící stejným způsobem života, ale většinou jsou tak míněni právě hudební bardí, kterých je ostatně naprostá většina. Společné bardům bývají znalosti tak trochu všeho ale skoro ničeho pořádně, neklid v duši a velká neskromnost až chvástavost. A snad každý bard se touží prosadit ve svém uměleckém oboru.

Začátek existence bardů se počítá od příchodu Arvedanů na Asterion. Mnozí Arvedané se v tomto pro ně neznámém světě vydávali na daleké cesty a vraceli se z nich s novými poznatky. Někteří se nespokojili s pouhým zaznamenáváním nových informací, ale často, očarováni neznámým světem, skládali básně a písně. V těch popisovali svá pozorování a zážitky.

Sami svoje díla neinterpretovali, po návratu je jen předávali a pak obvykle po krátkém odpočinku znovu vyrazili na cesty. Pro tyto tvůrčí průzkumníky se vžilo označení „bard“, což byl v arvedanštině výraz pro vnímavého (nebo také citlivého) pozorovatele. Jejich díla po dlouhou dobu patřila mezi nejoblíbenější skladby a ujímali se jich ti nejlepší hudebníci. Poněkud netypicky, vůči vývoji jiných básní a písní v dílech bardů, převažovala lyrika.

S postupným poznáváním Asterionu a nově se objevujícími starostmi (především důsledky války s Kharem Démonem) se působení bardů výrazně měnilo (došlo především k velkému posunu jejich děl k epice) a pomalu leč jistě bardí vymizeli z arvedanské kultury. Je možné, že tradice bardů nezanikla úplně a udržela se až po odjezd arvedanských lodí ze Silviandu a s nimi zamířila na tajemný Třetí kontinent. Každopádně však žádní bardí nepůsobili na dnešním Lendoru a Taře nejpozději po Velkém zemětřesení. Po dva tisíce let nic nenasvědčovalo tomu, že by se ještě někdy nějakí měli objevit.

Nečekaný příjezd Thaliona Sjednotitele ale stejně nečekaně vzkřísil i, jak se zdálo, navždy zaniklou tradici. Po porážce skřetích armád a založení Velkého království neušel Thalionovi, který reformoval všechny oblasti života, ohromný propagační potenciál, který v sobě skrývala stará arvedanská tradice putujících skladatelů a pěvců.

Na svém dvoře tak dal popud k nové existenci bardů. Je otázkou, zdali snad Thalion navazoval na ještě na Třetím kontinentě přežívající bardství nebo tuto tradici znal jen z historie. Bardí Velkého království se v každém případě lišili od původních arvedanských průzkumníků.

Jednalo se vesměs o členy společenské smetánky (většinou Arvedané), kteří si pro své skladby platili interprety se kterými putovali po obydlených územích Velkého království a zúčastňovali se veřejných vystoupení. Jejich nepsanou povinností bylo skládání oslavných písní na Thaliona Sjednotitele a jeho činy. Tyto skladby pak musely zabírat určitou část jejich vystoupení. Pokud někdo Thalionovy požadavky nedodržel, tak panovník Velkého království dal mocně a účinně najevo svou nevoli. Král ovšem nevyužíval bardů jen pro propagaci sebe sama, ale stejným způsobem šířil například znalosti zákonů nebo nejnovějších poznatků z nejrůznějších oborů.

S Thalionovým odchodem na odpočinek roku 77 k.l. (či spíše až s jeho smrtí roku 127) se bardí „osvobozují“ od vyžadovaných písní. Bardskou tradici pomalu opouští arvedanská šlechta. Naopak se jí ujímají pohanští šlechtici s tím, jak se jejich a arvedanské rody mísí.

Pohanská šlechta na Arvedany hleděla nevraživě, zatímco se jim zároveň snažila co nejvíce přiblížit a tohle byl jeden z projevů tohoto paradoxu.

Po rozpadu Velkého království potkal bardskou tradici v jednotlivých zemích různý osud. Ve Storabsku se vlastně nikdy pořádně neujala a v Keledoru s celkovým vymizením jeho šlechty z dějin přestali existovat i bardí. V Danérii se mezi pohanskými šlechtici udržela dodnes. První panovník Mořského císařství Gerond se bardy rád obklopoval a tak po odtržení Plaveny od Východního království se šlechtické bardství po velmi dlouhou dobu udrželo i tam. V Almendoru zaniklo tak trochu samo od sebe. Snad zatím mohla stát nevraživost Menetela (a jeho nástupců) způsobená přidáním se většiny bardů na Gerondovu stranu.

Odpověď na otázku proč bardství nezůstalo jen jako polozapomenutá tradice hrstky výstředních Danérských šlechticů musíme hledat ve válce mezi Mořským císařstvím a Almendorem. Mnozí hudebně nadaní Plaveňané vzali do rukou typické hudební nástroje lendorských pohanů, tedy pěti až devíti strunné *gusle* (struny natažené na ploché desce), na které se hraje drnkáním, nebo tři strunné smyčcové *gudki* a začali svoje druhy těšit písněmi.

Vladykové a velitelé velmi dbali, aby se kvůli morálce jednalo o dobrodružné (tedy epické) písně. Ze stejného důvodu byli noví muzikanti podporováni. Někteří byli tak dobří, že s požehnáním velitelů putovali po území Plaveňanů a spojeneckých kmenů (Dubenů, Trvů a Drevínů) a hráli po vesnicích, hradištích a vojenských táborech. Možná tak přirozeně navazovali na předchozí tradici, ale mnohem spíš nové bardství vzniklo samovolně u táborových ohňů.

Ať tak či tak, poprvé putujícími hudebníky byli prostí lidé a jejich způsoby se výrazně lišily od těch původních. V Plaveně se pro ně nakonec vžilo slovo *guslar*, podle jejich nástrojů. Pověsti a zprávy o těchto mužích se během války rozšířily po celém Lendoru a v jednotlivých zemích se guslaři dokonce dočkali specifického označení – jejich nepřátelé z Almendoru jim říkali podle staré tradice bardové, ve Storabsku je začali označovat slovem skoromochové, což je slovo původem z pohanského jazyka, označující vypravěče, v Keledoru se dočkali pojmenování hudci a v Danérii se na guslary přeneslo jedno z označení původních šlechtickým bardů a to sice minstrelové, z arvedanského slova, které původně označovalo někoho, kdo je chován v úctě (ovšem se vznikem bardské akademie v Albireu a exportem tamějších bardů, viz níže, jsou domácí výrazy stále více a více vytlačovány almendorským označením).

Po uzavření mírové smlouvy mezi Plavenou a Almendorem bardí nezanikli, ale paradoxně ještě posílili. Císař, knížata a vladykové Mořského císařství se totiž obávali ztráty svého vlivu a hledali jakékoliv způsoby, jak udržet mezi Plaveňany pocit ohrožení a bojového ducha. Bardská epická píseň jim k tomu připadala vhodná. Tak nové bardské tradici v Plaveně nastal zlatý čas. Přízeň vládců a vůdců umožnila mnoha bardům cestovat a hrát po všech vesnicích, hradištích a rodících se městech Mořského císařství.

Ovšem nic netrvá věčně. Bardský repertoár se začal měnit a namísto vlasteneckých a dobrodružných písní mnohdy zaznívaly zpěvy a básně o lásce, smutku a běžném životě. Plavenská vojenská elita (která během času nahradila původní kmenové vůdce) už upevnila svou moc a čím dál tím svobodomyšlnější bardové jí začali být trnem v oku.

V tom čase se objevil nesmírně talentovaný básník a bard Imeron. Jeho nádherné verše, které doprovázel neméně zdařilou hrou na loutnu, přiváděly jeho posluchače v úžas. A armádní velitele v zuřivost. Imeron ve skutečnosti nebyl o nic méně výpravnější než ostatní tehdejší bardové. Dovolil si ale něco mnohem víc. Postavy z jeho zdánlivě bohatýrských básní nebyli neohrožení hrdinové plní vlasteneckého zápalu, ale lidé pochybující o sobě a svých činech, zmítaní city a často rozervaní mezi láskou a povinností.

Hrdinové Imeronových básní byli stejní, jako on sám. Romantický bard trpící nešťastnými láskami a sužovaný ústrky mocných skončil svůj život skokem z mořského útesu. Podle zlých jazyků byl Imeronův konec příčinou jeho nesmrtelné slávy. Ale není to pravda, i když smrt

jistě Imeronově proslulosti pomohla. Plavenský bard byl skutečně talentem, jaký se rodí jen jednou za hodně dlouhý čas. Jeho tvorba ovlivnila budoucí směřování bardské písně a poezie zásadním způsobem. Ukázalo se, že bardí jsou již natolik proslulí, že je nemůže snaha plavenských velitelů zničit. Imeronovo dílo a smrt to jen podtrhly.

Do jiných zemí sice snadno pronikly zprávy o plavenských bardech, ale jen málokdo se je pokusil napodobit a následovat. Ještě za války Mořského císařství s Východním královstvím se sice někteří Almendořané nechali inspirovat, ale bylo jich skutečně velmi velmi málo. Ani Konečná bitva na tom nic neměnila. Z okraje zájmu bardy pomalu přivedla až kolonizace Tary. Nové příležitosti vyvolaly větší zájem o bardské „řemeslo“ v Almendoru a výjimečně i v jiných zemích. Skutečně přelomový však byl vznik Bardské akademie.

Začalo to nenápadně. V roce 795 k.l. v Albireu bard Wotlius už poněkud unavený putovním životem přikývnul několika zájemcům, že je za úplatu naučí svým znalostem. Wotlius ovšem neučil jen bardskému umění, ale i jiným stránkám života putovního pěvce. Od etikety, dvoření se ženám až po nakupování za „pět prstů“.

Wotlius se tak záhy stal velmi populárním a zájemců o učení přibývalo. Do toho se objevil Marikus Luczinsky. Tento zkrachovalý erinský obchodník se po odstěhování do Albirea pro bardy bohovéviproč nadchl a samozřejmě také vytušil příležitost. Přemluvil Wotliuse, sehnal několik mecenášů, a tak roku 799 k.l. vznikla Bardská akademie.

A rychle rostla. Společná Wotliusova a Luczinského správa zaměstnávala kvalitní učitele, přinášela praktické dovednosti, čím dál lepší zázemí a zájem o bardskou tradici vzrůstal. Luczinsky se nespokojoval s dosaženými výsledky, ale stále investoval a získával nové příznivce. Už roku 802 k.l. prosadil v Almendoru pro Bardskou akademii cechovní status.

V Keledoru Luczinsky postupně splatil své dluhy, využil svých kontaktů a roku 808 k.l. byla Bardská akademie uznána za zastupující zájmy všech bardů také i v této zemi. V Danérii se snaha o něco podobného zdála zbytečnou, nakonec se ale Luczinskému dostalo nečekané podpory. Šlechtičtí bardí Západního království s nevolí sledovali novou tradici bardství a považovali ji za jakousi nekalou konkurenci. Rozdílný přístup majitelů jednotlivých panství a rozhárané poměry v Urozeném sněmu jim ale nedovolovaly zakázat nešlechtický bardismus v celém království. V naději, že alespoň omezí působení bardů z prostého lidu Luczinského podpořili v jeho úsilí prosadit edikt, kterým by mimo šlechticů jako jediní na dané území měli právo koncertovat putovní pěvci z Bardské akademie. Navíc z obdobných důvodů se za Luczinského snahu postavily některé radikálnější náboženské směry, pro které byli bardí symbol hříchu.

Urozený sněm skutečně edikt roku 814 k.l. vydal. Záměr zastavit nešlechtické bardy v Danérii však nevyšel ze dvou důvodů. Bardská akademie se až na několik výjimek nikdy v Západním království (ani jinde) nesnažila využít svého právního postavení k nějakým represáliím proti na ní nezávislým bardům. Většina majitelů panství tak výnos Urozeného sněmu ignorovala. Kromě toho většina existujících či budoucích bardů se k Bardské akademii přidala ráda. Wotlius a Luczinsky zřídili nadační fond, který talentovaným bardům proplácel náklady na cestu do Albirea. Dělo se tak většinou prostřednictvím spolehlivých putovních pěvců vyškolených Bardskou akademií. Díky tomu tak dostali možnost stát se bardy mnozí, kteří by o tom jinak mohli jen snít.

Stárnoucí Wotlius se čím dál víc oddával potěchám života než práci, stále si však na půdě akademie uchovával vliv. V roce 817 však zahynul při nešťastné nehodě, na které se podepsal alkohol (nebo podle některých tvrzení jeden žárlivý manžel). Zcela přirozeně žezlo děkana Bardské akademie po zemřelém příteli převzal Marikus Luczinsky.

Záhy se ale ukázalo, že skvělý organizátor a zákulisní vyjednávač Luczinsky je bez zlehčujícího Wotliusova dohledu pro vedení Bardské akademie příliš přísným. Jeho úmysly, jakkoliv dobře míněné, narážely u svobodomyšlných bardů na odpor. Luczinskému ubližovalo i to, že sám nikdy žádné umění neprovozoval. Situace se hrotila až hrozil samotný

zánik akademie. Luczinsky si ale po dvou letech sebekriticky problém uvědomil a na funkci děkana rezignoval. Stáhl se pak zcela z Bardské akademie a odstěhoval se i z Albirea. Ale až do své smrti vždy rád přijímal putovní pěvce ve svém sídle v Erinu a se zástupci akademie si pravidelně dopisoval.

Bardi se po Luczinského odchodu rozhodli, že nepotřebují žádné vedoucí a svojí vlastní školu si budou řídit sami. To ovšem vyvolalo značnou anarchii. Naštěstí pro budoucnost Bardské akademie nevydržela lehkomyšlné bardy jejich nová povinnost bavit dlouho. Ke konci roku 819 k.l. tak ze svého středu zvolili děkankou Vilermu Stavisovou.

Ta navázala na práci svého předchůdce a stabilizovala rozhárané poměry akademie. Nové problémy přišly až po roce 833. Obchodní válka se citelně dotkla i bardů. Špatná ekonomická situace, omezení pohybu mezi královstvími a snad i neklidná předtucha rostoucí nespokojenosti a z ní plynoucích budoucích politických změn vedoucích až ke vzniku Svobodných měst, přinesla potřebu nových řešení.

Roku 836 v nové volbě zvítězila Lilia. Tato baronka z kdysi vlivného rodu Drastenů potichu zahájila významné vnitřní změny na akademii. Jako velká odpůrkyně guvernéra Denfela se připojila k petici za významnější autonomii pořádanou Orlími poutníky. V tom ji podporovala většina bardů, kteří viděli lorda Firuna a jeho snahy jako jednoznačnou alternativu k despotickému a zkorumpovanému guvernérovi.

Po vzniku Svobodných měst na Alwarinovu žádost Lilia začala úzce spolupracovat jak s Bílými kouzelníky tak s Orlími poutníky. To se změnilo až roku 850 k.l. Děkance Bardské akademie neušel rozkol v řadách Orlích poutníků a na vlastní pěst (ovšem s vědomím ne-li vybidnutím „taroské“ větve Orlích poutníků) se dohodla se zástupci Almendoru. Cenou za budoucí klid a existenci Bardské akademie bylo především zamlčení zpráv upozorňujících na chystané almendorské tažení.

Protože byla příliš svázána s Orlími poutníky, po pádu Svobodných měst a znovunastolení almendorské správy Lilia odstoupila z funkce děkanky a většinu svého majetku odkázala akademii. Bez voleb na své místo jmenovala Drahoslavu Zlatozpěvnou. Vzhledem k rušným časům a naléhavé potřebě se tomuto rozhodnutí nikdo nikterak nevzpíral. Zlatozpěvná se tak stala již třetí ženou v čele akademie. Čerstvá děkanka rychle vše přizpůsobila novým změnám a tak Bardská akademie může vzkvétat dál.

V současnosti se na Bardské akademii alespoň chvíli učila možná i většina lidských bardů. Jednou z mála na členech akademie striktně vyžadovaných povinností je zákaz učit nové žáky mimo Bardskou akademii. Bard objevivší nový talent může začít s výukou ihned, ale jeho žák se musí v nejbližší možné době přijet učit na akademii a pokud ho chce jeho dosavadní učitel nadále vzdělávat, musí jet s ním. Tam se může stát novému bardovi stálým kantorem. Přesněji řečeno, při širokém záběru Bardské akademie jedním z jeho učitelů. Nemusí učit jiné bardy, ale v tom případě za to nepobírá žádný plat, pokud mu něco neplatí bokem sám žák (což je povoleno). Učitelé placení Bardskou akademií svoje žáky pochopitelně dostávají přidělené, ale v tomto ohledu vychází vedení oběma stranám maximálně vstříc.

Samozřejmě ne každý bard studoval někdy na akademii, ale ani každý, kdo někdy studoval na akademii není bard. Učit se zde za poplatek může téměř každý, pokud projde zkouškami. Zájemci o studium si mohou vybrat zkoušky ze zpěvu, hraní na nějaký hudební nástroj (dle svého výběru) nebo z přednesu. Pokud projeví alespoň průměrné nadání, je přijat. Jakýkoliv zájemce se může pokusit uspět u zkoušek třikrát. Může si vybrat zkoušku pokaždé z čeho chce. Zkoušejícími jsou buď učitelé, nebo starší všeobecně uznávaní bardi.

O přijetí rozhoduje napoprvé a podruhé pouze jeden bard, při třetím pokusu nebo při sporném rozhodování pak pětičlenná komise. Žádný bard nesmí zkoušet stejného člověka dvakrát, čímž se má zabránit podjatosti. Zkoušky jsou mnohdy na hranici formality, koneckonců akademie za studium dostane zapláceno. Kromě naprostého nedostatku talentu by nepřijetí na akademii mohlo způsobit jen duševní či fyzická neschopnost. Rozumným výjimkám se

akademie nebrání. Konečné slovo v jakémkoliv ohledu má děkan, ledaže by se proti jeho rozhodnutí postavila alespoň nadpoloviční většina všech učitelů na akademii. To se však od dob Luczinského nestalo a asi nestane.

Struktura Bardské akademie se odvíjí podle tříd, či přesněji jejich učitelů. Tyto třídy ovšem nejsou nějaké přímo stanovené místnosti, nýbrž určité okruhy žactva vedené učiteli. Vyučování většiny studujících ani neprobíhá současně. Třídy se rozdělují do dvou základních druhů - hudebních a tzv. praktických.

Praktické vyučování je to, čím se stala Bardská akademie tak populární. Dělí se do dalších tříd podle zaměření od společenské etikety, přes šerm až po kradení a úprk před rozruženým davem. Některé z vyučovaných dovedností jsou mimo zdi akademie kritizovány nejrůznějšími více či méně oprávněně rozhořčenými moralisty. Zatím však nikdy žádné stížnosti ničeho nedosáhly. Učitelé praktických předmětů často ani nikdy nebyli bardové a neprojevují žádné zvláštní nadání a někdy ani zájem o hudbu. Na Bardské akademii mezi nimi ukotvilo několik osob, jež jsou v jiných zemích hledané pro nějaké to porušení zákona. Třídy praktických předmětů jsou společné pro všechny studující.

Druhým okruhem vyučování je samozřejmě hudba. Ta se rozděluje podle nástrojů a dále do tříd podle umění studujících. Nejnížší třídou jsou průměrně nadaní začátečníci, nejvyšší třída je už pouze teoretická, jsou to mimořádně talentovaní bardí, kteří se již nemají co učit. Jednotlivé hudební třídy vede jeden či více kantorů. Čím schopnější učitel, tím vyšší třída. V současnosti je Bardská akademie tak zavedená, že na to nevzniká nějak moc sporů. Což však neznamená, že by se řevnivost akademii vyhýbala. Podle učitele (a tedy třídy) se rozdělují i bardí. Čím schopnější bard, tím lepší učitel a vyšší třída. Hádky na toto téma vznikají u některých okrajových nástrojů, které pro malý zájem mají menší počet tříd nebo dokonce jen jednu jedinou.

Zajímavostí jsou časté sázky mezi třídami nebo jednotlivými bardy, především těmi mladšími. Sází se o všechno možné od vyniknutí v uměleckém projevu po ty nejbizardnější nápady. Některé z těchto sázek trvají i několik let, většina jich ovšem trvá pár dní nebo hodin. Patří ke slušnosti nevsázet se o peníze. Sází se o služby, předměty obvykle nevelké ceny, ale velkého významu, o informace nebo mezi třídami třeba o učebnu. Vůbec nejoblíbenější jsou sázky, po kterých pak poražení musí vítěze nějakým způsobem oslavovat a naopak sami sebe zesměšňovat. Vedení akademie z obavy před reakcemi úřadů vydalo přísný zákaz sázet se o činy za hranicí zákona v Albireu a ostatní sázky se alespoň na půdě Bardské akademie snaží usměrňovat.

V čele Bardské akademie stojí děkan, v současné době je jím stále Drahoslava Zlatozpěvná. Děkan, jehož symbolem je stylizované dřevěné žezlo, je teoreticky neomezeným diktátorem. Rozhoduje o dosazení učitelů, řeší spory, dohlíží nad veškerými složkami akademie a upravuje stanovy. V praxi si ovšem žádný vedoucí akademie nemůže nějaké absolutistické řízení dovolit a naopak musí často postupovat velmi diplomaticky. Děkan jmenuje (a obměňuje) několik svých zástupců. Vedení akademie se pochopitelně dělí mimo učební část ještě na ekonomické a správní.

O finance a organizaci akademie se z většiny starají civilní zaměstnanci, kteří jsou ovšem pod pečlivým dohledem. Rozdělení není nijak striktní, ekonomickými otázkami se musí zabývat většina učitelů a i někteří velmi schopní bardí, správní zaměstnanci zase musí řešit některé otázky předmětů. Zvláštní oddělení akademie je tzv. *Sběrna námětů*. Ta zaměstnává skupinku mimořádně spolehlivých lidí, kteří jsou odpovědní pouze děkanovi a sobě navzájem.

Původně bylo toto oddělení zřízeno pro zpracovávání námětů na písně. Tato funkce mu zůstala, ale byla to Lilia, kdo přidala podstatně důležitější a citlivější prvek. Od Liliiných reforem má Sběrna námětů v první řadě vyhodnocovat informace získané bardy na svých cestách. Zprávy pak předávají děkanovi. Většina zkušených bardů a učitelů o druhé tváři oddělení něco tuší (a někteří z nich se podle toho zařizují), ale detaily neznají. Děkan svojí

funkci vykonává předem neomezenou dobu. Nové volby může vyhlásit buď on sám nebo větší množství starších bardů a učitelů. Volby by podle současných stanov (které se ve skutečnosti ovšem dosud uplatnily pouze jednou) měly být ohlášeny rok dopředu a volit by měli mít možnost všichni hudební učitelé a všichni přítomní bardí.

Kromě nepopíratelných elfských bardek s jejich zvláštní a nádhernou hudbou, které jsou ovšem mimo všechna běžná měřítka, kdo je vlastně z hlediska Bardské akademie bard? Je to každý, kdo má alespoň trochu skutečného nadání pro hudbu, žíví se jako bard a dodržíve zásady Bardské akademie. Těchto nepsaných nařízení je jen pár. Bard se nesmí například při a po dopuštění činu proti zákonu odvolávat na akademii. Z čehož taky vyplývá, že neprovede-li bard něco opravdu hrozného, není z akademie vyloučen.

Nepsaná nařízení především upravují poměry při setkání dvou bardů na místě, kde může působit jen jeden. Obecně řečeno platí, že bardovi s lepším učitelem (vyšší třídou) by měl bard s nižší třídou co nejdříve vyklidit pole. V případě, kdy je to sporné, tedy oba bardí mají stejně vysokou třídu nebo třídy neporovnatelných nástrojů, rozhoduje kdo byl na místě první, písňe které bard hraje nebo bard s výrazně vyšším věkem má přednost. Pokud se nedá vyjít ani z toho nebo v případě setkání s putovním pěvcem mimo Bardskou akademii, má si říci samo obecnstvo.

Tahle poslední podmínka je přijímána trochu s trpkostí u bardů hrajících pouze skladby vysoké posluchačské náročnosti, protože mnohdy podstatně méně kvalitní hudebník s veselou muzikou dostal před nimi od publika přednost. Někteří bardí hrající náročné skladby se proto naučili alespoň pár odrhovaček právě pro tyto příležitosti.

Nepsané zákony mezi putovními pěvci řeší také za jakých okolností se bard může obrátit na akademii o pomoc (například proti úřadům) a vzájemnou vstřícnost a pomoc mezi bardy. Je samozřejmé, že ve skutečnosti je všechno mnohem méně ideální, než v oněch pravidlech. Věc, která se týká jen některých velmi spolehlivých, schopných a zkušených bardů, je charitativní činnost ve prospěch velkých talentů.

Pokud se někdo s velkým nadáním chce učit na Bardské akademii a jeho problémem je možnost dopravy do Albirea, tak má možnost tímto způsobem požádat o zaplacení nákladů na cestu a o propůjčení hudebního nástroje. Nadační činností se zabývá sice jen hrstka bardů, ale většina ostatních je schopná alespoň přibližně poradit, případně informovat patřičného kolegu. Není třeba pochybovat, že k finančním výdejům této činnosti přistupuje akademie a její starší bardí velmi obezřetně.

Nejčastějšími nástroji putovních pěvců jsou dnes především *loutna*, *citera* (která se vyvinula z plavenských *guslí*) a malá *harfa*. Velmi používané jsou i *flétna* (klasická i takzvaná *elfí flétna*, která odpovídá pozemské syrinx, neboli panově flétně), *rebec* (smyčcový nástroj, který vzešel z plavenských *gudek* a je to jakýsi předstupeň k houslím) a *píšťala*. Bard hrající na flétnu nebo jiný dechový nástroj obvykle přerušuje hru recitací. Dalšími méně používanými nástroji jsou například *fiduli*, *lyra*, *dudy*, *balalajka*, různé *bubínky*, *vozembouch* s rolničkami, *šalmaj* a další.

Putující hudebníci mimo Bardskou akademii dokonce v ojedinělých případech hrají na předměty denního života, které nikdy neměly mít žádný hudební účel. Oproti tomu v tradici šlechtických bardů z Danérie, se kromě loutny a harfy jen výjimečně objevil jiný nástroj a dechové nástroje byly pro ně zcela nepředstavitelné.

Skladby šlechtických bardů také mají předem daná pravidla o formě, čímž se nová tradice nikterak nenechává svazovat. I to jsou důvody, proč hledí šlechtičtí bardí na nové putující pěvce s takovou nevraživostí. Netýká se to ale všech. Především v Západní dálavě se vyskytli šlechtici, kteří se naopak nechali novou tradicí inspirovat a svoje či přejaté skladby sami hrají a zpívají či recitují bez ohledu na nějaké původní omezení. Bardí dodržíující tradici je považují za zrádce. Drtivé většině šlechticů je to ovšem zcela lhostejné. Nejznámějším „novým bardem“ se vznešeným původem je Ivir Čerev.

Ačkoliv je to poněkud zavádějící, protože většina bardů ve větší či menší míře hraje i skladby jiných druhů a řada jich je zcela nevyhraněných, tak se vedle tříd a nástrojů dělí někteří bardí ještě dle svého repertoáru. Či přesněji určitého zaměření. V rámci Bardské akademie jsou pak některá zaměření považována za vyšší než jiná a mají mít v určitých případech přednost. Ale protože je v tomto obvykle mnoho sporů, v praxi se to uplatňuje málokdy a jen když je konkrétní případ opravdu jednoznačný.

Elfi bardové - každý srdcem skutečný bard nejen z akademie se skloní před hudbou elfích bardů. Narozdíl od nevelkého počtu existujících elfích bardů, kteří si navykli hrát byť obohacenou lidskou hudbu, bardky zpívají čarovnou hudbu dávných mystérií země. Hudbu, kterou neskládají, ale jen vnímají a předávají v písních hraných na nástroje, které znají již dlouhá století. Jen málokdy mají jejich písně slova. Mezi všemi úžasnými elfími pěvkyněmi obzvlášť vynikají Katul Ynga a Finian Stříbrovlasá.

Finian Stříbrovlasá se svým nádherným sopránem a neméně dovednou hrou na feiwangu (elfí harfu) se nevyhýbá žádnému obecenstvu a je ochotná zazpívat bezeslovné elfí písně dychtivým posluchačům stejně v lese, v sále paláce, jako v chalupě dřevorubce. Její tichá, mírná a zádumčivá povaha v sobě obsahuje cosi strhujícího a společně s kouzelnou mocí jejích písní ochraňuje Finian před vším zlým. Dvakrát se objevila na půdě Bardské akademie zazpívat své písně a je proto označena za jejího člena. Finian se tomu nijak nebrání, ale je to stejné, jako si přivlastňovat vysoko letícího slavíka. Finian je daleka povrchních zájmů a snahy Bardské akademie v ní vzbudí nanejvýš jen lehký úsměv, ve kterém se setkává pobavení se soucitem. Chápe lidskou hudbu, pro ní má však skutečný význam jen ta elfí prastará hudba vyvěrající ze samé podstaty světa.

Katul Ynga je velitelka komanda Pěvců z Lesa padajících stínů a je mezi lidmi známější pod zkomoleninou svého jména Katelyn. Stejně jako Finian hraje i ona na feiwangu a má stejně čarokrásný hlas, ale svou povahou je jejím pravým opakem. Otevřená, přátelská, upřímná. Jen ten, kdo má co skrývat nebo je svázán vlastní upjatostí a falší se necítí v přítomnosti Katelyn dobře. Katul Ynga je bardkou jen dotud, dokud jí to dovoluje její činnost mezi Pěvci. Mde-magawa-ngo s nadšením poslouchají její písně kdykoliv mají příležitost. Tu ale nemají často, protože se Katelyn většinu času se svým komandem potýká se skřety a chrání lidské osadníky. Nemálo temných lesních elfů jí to vyčítá a raději by ji viděli jen zpívat a hrát.

Mnozí jsou přesvědčeni, že lidé si Katelyninu pozornost nezaslouží, když ani nedokáží ocenit její nádherný zpěv a hudbu. Lesní elfové vědí, že lidé nemají moc příležitostí si Katul Yngu poslechnout. Jsou ale pevně přesvědčeni, že pokud by lidé chtěli, příležitost by si našli. Podle názoru většiny z nich se lidem Katelyna hudba zdá příliš složitá a nejsou ochotni jí skutečně naslouchat. Ale možná elfové lidem křivdí a tím opravdovým důvodem je smutek. Smutek, který trhá srdce a proniká až na dno duše. I v těch nejradostnějších písních jindy veselé Katelyn na okamžik zazní vědomí a bolest truchlivého údělu temných elfů. Jen pár tónů, nádherných, avšak křičících steskem, lítostí a touhou po klidu a domově. Tak jak to po svůj život v hloubi duše cítí všichni temní elfové. To, co spojuje všechny magawa-ngo, lidem zní jako krásná, ale strašlivá vzpomínka na dávno zasuté věci. Strašlivá protože plná smutku a tragického osudu. Příliš plná, než aby to unesl jeden člověk.

Bardí hrající epickou hudbu - v rámci Bardské akademie se hrdinské písně a zpěvy považují víceméně za jakýsi vrchol. Pravdou je, že většina zdařilých epických písní přinejmenším z poslední doby ve skutečnosti obsahuje mnoho částí popisujících city a emoce nebo i třeba přírodu. To ovšem neplatí o pravděpodobně nejhranější a nejznámější skladbě vůbec, Písní o Taranisovi, jejíž síla spočívá v jednoduchosti. Píseň o Taranisovi existuje v úpravách snad pro všechny nástroje a téměř každý bard považuje její alespoň teoretickou znalost za jakousi cechovní povinnost. K dalším významným epickým skladbám patří Smrt prince trpaslíků (o Konečné bitvě), Vargel a netvor (o prostém rolníkovi který se postaví tajemné stvůře

ohrožující jeho rodnou vesnici) , Hodina hořkosti (popisující prohranou bitvu, její snadno upravitelný text ji předurčil k použití na téměř každou bitvu) a Thalionova pouť.

Thalionova pouť je nejstarší běžně hranou písní s původním textem (i když kdysi byla o hodně slok delší). Vůbec nejstarší melodie se už dávno hraje v různých verzích s jinými slovy. A všichni ti, co kdy tuto nádhernou tklivou píseň slyšeli, by se velmi podivili, že ji složil Khar Démon jako Žalozpěv za Arvedu. Mezi bardy hrajícími především epické písně vyniká zejména Jindřich Citera. Svou přezdívku dostal pochopitelně podle nástroje na který s mimořádnou dovedností hraje. Citera přednáší básně výhradně pro společensky postavené a posluchačsky vděčné obecenstvo. Nejen proto působí na lidi trochu namyšleně, ovšem Citera je zároveň přátelský, vtipný a není mu lhostejný svět kolem něho. Přestože dává přednost dobrému jídlu a dobré posteli před širým nebem, moc dobře si uvědomuje neblahé působení lidí na přírodu a snaží se je mírnit. Sympatizuje proto s Bratrstvem dlouhých kápí a dodává mu cenné informace.

Bardi hrající lyrickou hudbu - písně plné lásky, nenávisti, vnitřních pocitů patří k základům novodobého bardství. Vzniká jich mnohem více než třeba písní o hrdinech. Mezi nejznámější patří Louč ve větru, Vánek v horách, Kovářův zázrak nebo Temná duše Orika Vrbského, jejíž autorství bývá připisováno bardu Imeronovi. Mezi písněmi o lásce jsou to pak Za svítu měsíce, Golmir a Maléna nebo Balada o lásce. Milostné písně a básně jsou nejvíce skládané ze všech a jejich autoři také sklízí největší obdiv u žen. Typickým příkladem je možná největší současný bard Jarodal Pěvec. Autor mnoha milostných balad s úžasným hlasem (a o trochu horší hrou na loutnu) přivádí posluchače k obdivnému vytržení a nadšené posluchačky ke stavu blízkému mdlobám. O svém původu Jarodal Pěvec napovídal tolik, že už si snad ani sám nepamatuje odkud pochází. Cestuje po Čtyřech království rovnoměrně a po svém studiu na Bardské akademii nějaký čas putoval i na Taře. Jarodal má romantickou povahu, ale nestálé srdce a jsou místa, na která se pro jistotu nevrací.

Další bardská rozřazení se podle písní mohou často prolínat a týkají se v jistém smyslu života bardů.

Tzv. „veselí“ bardové - jsou ti, kteří vytloukají ty nejhorší putyky a nejzapadlejší vesnice, nepohrdnou žádnou sebesthorší písní či básní, pokud s ní mají úspěch a z většiny jim nejde o nic jiného než přijít k troše obživy a veselého výskání laciného obecenstva. Obvykle dobře neovládají ani zpěv, ani hudební nástroj a do konfliktu se zákonem se dostávají nejvíce ze všech putujících hudebníků. Většina jiných bardů na ně kouká skrz prsty a více či méně oprávněně si myslí, že na nějakou uměleckou snahu rezignovali pro nedostatek schopností. Písně těchto potulných pěvců však nejsou jen (mnohdy velmi vulgární) „vodrhovačky“. Mezi „veselými“ bardy se nejčastěji objevují bryskní satirici, kteří se nebojí kritizovat špatné jevy ve společnosti i ve vládnoucích kruzích. I to je jeden z důvodů, proč má tahle bardská skupina nejvíce problémů se zákonem. Zažitý pohled společnosti na „veselé“ bardy je vůbec přehnaně špatný a někdy je i otázkou, zda za tím není i trochu závidosti. Ač třeba horší zpěváci, básníci a hudebníci, mnozí mají dobrý smysl pro humor, vždy velké nasazení, cit pro obecenstvo a většina jsou výborní baviči. Což leckdy některý jiný bard postrádá. Nejpopulárnější mezi lidmi je na Lendoru snad jediný severský barbar vystudovaný na albirejské akademii, Kolesna Vrtiruč s obhroublým, cynickým, nicméně velmi úspěšným humorem a furiantským vystupováním. Na Taře pak almeňořan Atartin Ostroslov opírající se o povedenou satiru a hobit Matýsek Zpěváček jehož parodické a sebeironizující vystupování získalo kupodivu uznání i mezi mnohem výše zaměřenými bardy. Asi nejznámější písně „veselých“ bardů jsou Kterak Vašík kupoval pašíka, V lesíku o půlnoci, Hospodářův hněv a O lakomcovi.

Námořní bardové - Plavena byla kolébkou nejen moderního bardství, ale i nové zvláštnosti. Námořní bardové (v Plaveně zvaní „mořští pěvci“) se účastní některých dlouhých plaveb a rozptylují námořníky zpěvem, básněmi a hrou. Bývají na nudných plavbách hýčkanými členy, vyžaduje to ovšem od nich velké schopnosti a široký repertoár, jinak se snadno mohou stát

terčem inzultace. Traduje se, že několik z nich rozzuřilo posádku natolik, že skončili i se svým nástrojem v moři.

Náboženští bardové - ano, i něco tak zcela světského jako putovní pěvci mají svou na bohy zaměřenou skupinu. Všechny radikální církevní směry bardy odsuzují a poukazují na ně jako na odstrašující příklad. Je dokonce prokázán nejméně jeden případ, kdy byl nepohodlný bard odstraněn Temnými mystiky. S šířením vlivu Kněží slunce a jejich učení se ale postupně objevila hrstka bardů, která přijala za své hlásat Aurionovu nadřazenost s pomocí hudby. Náboženští bardové stvořili vlastní písně a básně oslavující Boha Slunce a hlásají slovo Kněžích slunce do světa zpěvem a přednesem. Je jich málo, ale jsou opravdu zanícení, nechovají se jako jiní bardové, naopak jejich život je přísně puritánský a plný motliteb. Věří, že svým příkladem a hudbou strhnou spousty nových příznivců. Kněží slunce však na tyto putovní pěvce nehledí téměř o nic přívětivěji než na kterékoli jiné bardy. Uvědomují si samozřejmě jejich užitečnost, trpí je a občas i mírně podporují, ale pokud by se víra v Aurionovu dominanci dostatečně rozšířila, potlačili by i tento bardský směr. Pokud tedy na Lendoru v budoucnu skutečně vzroste moc Kněží slunce, nastanou pro bardy asi zlé časy.

Bardi jsou přijímáni různě. Je ironií, že na Taře bývají přes menší obydlí (a tedy menší příležitost se uživit) vítáni vřeleji než na Lendoru. Snad za to může vznik Bardské akademie či doby, kdy bard byl často jediným rozptýlením tvrdě pracujících osadníků. Obvykle neradi je vidí tam, kde se lidé řídí přísnými (obvykle náboženskými) zásadami. Například v Athoru se tamní vojenská posádka bardy snaží zavřít do šatlavy a vyhodit z města pod sebemenší záminkou. Ve Storabsku narážejí bardy na konkurenční problém. V Severním království totiž od nepaměti existuje tradice vypravěčů nazývaných skoromochové. Ti, vždy jeden v rodném hradišti, po celý svůj život vypráví příběhy a z generace na generaci učí své nástupce. „Vpád“ putujících pěvců z jiných zemí pochopitelně ohrozil jejich dosavadní postavení. Proto proti „cizákům“ poštváli většinu Storabů a stojí mimochodem i za tím, proč se v Severním království pro putující pěvce, kterým Storabové původně také říkali skoromochové, čím dál víc používá slovo bard. Je za tím snaha původních tradičních storabských vypravěčů co nejvíce zdůraznit cizí původ jejich konkurentů. Bardi tak nemají ve Storabsku na různých ustláno a pokud se do Severního království vůbec odváží, tak se většinou věnují produkci jen před almendorským publikem.

Existuje ovšem i hrstka bardů, kteří si i mezi drsnými barbary získali úctu. V Nové Okmirei je situace ještě složitější. S kolonizací nového území sem přišli i někteří skoromochové a v novém prostředí se rozdílily mezi nimi a klasickými bardy čím dál víc stírají. Což ovšem skoromochům neubírá nic na nepřátelství vůči putujícím hudebníkům, naopak proti nim postupují ještě tvrději a rozhodněji. Zde bardy z jiných zemí opravdu riskují život. Zdá se však, že je to ze strany skoromochů už jen kopání raněného koně. Tradiční Storabští vypravěči si tu totiž taky konkurují navzájem a jakmile se obrátí proti sobě a naruší tak doposud neochvějnou jednotu v postupu proti novým putujícím umělcům, nebude časem už mezi nimi a novými vypravěči, pěvci a hudebníky rozdíl.

Už dnes mnozí Storabové v Nové Okmirei si navykli ve zmatených podmínkách říkat i skoromochům bardy. Časem, byť dlouhým časem, se to nejspíš stane i zárodkem změny v samotném Severním království na Lendoru.

V Jižním království nejsou bráni bardy jako něco zasluhujícího mimořádnou pozornost. V Keledoru a v Erinu zvláště se však stalo „dobrým zvykem“ obchodníků zvat si bardy na svá společenská jednání. Považují přitom za zcela samozřejmé, že bard bude na setkání hrát a zpívat. Přitom ovšem za tato často mnohahodinová představení nedostane nebohý pěvec žádnou odměnu kromě možnosti se do sytosti najíst. Někteří bardy se tomuto snažili čelit tím, že si nebrali svůj hudební nástroj a pak se tvářili překvapeně, když po nich někdo chtěl zahrát. Jiní zase pozvání využili k příležitosti se rychle opít. Keledorští obchodníci se ovšem naučili

při pozváních dát najevo, co se očekává a dbát na omezené množství alkoholických nápojů pro barda.

Přestože za to nedostanou zapláceno a přestože na bardy (tedy přesněji na každého kdo nemá dost peněz) hledí keledorská smetánka mezi prsty, mnozí putovní pěvci pozvání přijímají. Důvody mohou u nepřilíh úspěšných bardů čistě existenční (přeci jen dostanou dosyta najíst), jinak snahy získat si kontakty či informace nebo také dcery a ženy zvaných. Někdy se tak může pozvání obchodníkům nevyplatit. Jen zcela ojedinele může bard v Keledoru narazit na nějaká místa, kde jsou proti nim lidé zaměřeni. Především bohatší bardové se můžou setkat s nepřátelstvím mezi chudými lidmi jako „ti shora, co nic nedělají a my na ně dřeme“. Jedná se ale opravdu jen o málo míst. Více často jsou bráni jako „kumpáni z mokré čtvrti“.

Vztahy bardů k různým organizacím jsou složité. Kromě Bardské akademie ke které by měl být loajální přinejmenším každý studovaný bard a také se tak cítí nebo to alespoň navenek předstírá, většina bardů samozřejmě s někým více či méně sympatizuje. Ke komu, jak silně a kolik pro to udělá je ovšem záležitost konkrétního putovního pěvce. I když jsou samozřejmě u bardů oblíbenější skupiny a lidé, tak v tomto nelze nijak paušalizovat. Co se víry týče, mezi bardy je oblíbená bohyně Mirtal, ale jednoznačně nejvíc bůh Tarfein. Někteří bardy jsou dokonce tajní Tarfeinovi kněží.

Bardská akademie s oficiální Tarfeinovou církví žádné zvlášť blízké vztahy neudržuje. Často a rádi spolu ovšem spolupracují při různých výročích a slavnostech. Větší váhu má na akademii Mirtalina církev, jejíž někteří kněží bardům přednáší a seznamují je s novými uměleckými postupy. Vedle toho se ovšem obě církve na půdě akademie účastní náboženských ceremonií. Tarfeinova kaple stojí v Bardské akademii od roku 800 k.l., Mirtalina pak až od roku 819 kdy pro ni bylo konečně místo v nově zakoupené části akademie. Původně tehdejší děkan Luczinsky nechal stavět Mernovu kapli, čímž chtěl přivolat na Bardskou akademii co největší obchodní úspěch a také si spořivý Luczinsky uvědomoval rozdíl mezi cenou kaple boha Kováře a bohyně Mirtal. Jeho záměr vystavět kapli boha řemeslníků v Bardské akademii, aniž tam stála kaple Múzy ovšem narazil na tak zuřivý odpor, že Luczinsky z plánu couvl. Nakonec tak vznikla nádherná Mirtalina kaple. Rozdíl v honosnosti Múziny a Lovcovy kaple vedl k občasným, byť nikterak vyhoceným, ale přeci jen stížnostem ze strany oficiální Tarfeinovy církve. Naprosté většině bardů však dosavadní kaple stačí a tak přes vznik snad dvaceti plánů na přestavbu nebo výstavbu nové Lovcovy kaple zůstává vše při starém. Může to ale být důvodem, proč se v Mirtalině kapli vyskytují kněží mnohem častěji, než v kapli Tarfeinově.

Nenáboženské organizace své vztahy k Bardské akademii rozvíjely postupně. První kdo si uvědomil ohromný potenciál Bardské akademie byla, možná nepřekvapivě, Pavučina. Její „nábor“ mezi žáky a učiteli byl poměrně úspěšný, v roce 836 jedním z Liliiných protikandidátů byl i její člen. Pavučině se však nikdy nepodařilo Bardskou akademii ani ovládnout, ani významně ovlivnit. Což se jí vymstilo poté, co právě Lilia navázala spolupráci s Bílými kouzelníky a Orlími poutníky. Akademii se od Pavučiny zcela očistit podařilo po vzniku Svobodných měst především Zvonisladovou zásluhou. Děkan od té doby disponuje několika zcela spolehlivými kouzelníky na plný úvazek, jejichž úkolem je čistě prověřovat jednotlivé učitele a také žáky na akademii.

Podpora Orlích poutníků nejen děkankou, ale mnoha dalšími bardy neušla pozornosti zejména Almendorské tajné služby. Lilia nakonec udělala s agenty Východního království dohodu, ovšem ve snaze uchránit tajemství chystaného vpádu do Svobodných měst Almendorská tajná služba vyvinula ohromnou aktivitu vůči všem bardům. Nenápadně byla jejich činnost na území Východního království omezována, sledována, bardům byly podstrčeny falešné informace a někteří byli vylákáni do jiných zemí. Malé množství bardů vyhodnocených jako nejnebezpečnější bylo křivě obviněno, takže se museli skrývat nebo utéci z Al mendoru a několik jich skončilo na potřebnou dobu za mřížemi. Není bez zajímavosti, že tato aktivita

Almendorské služby nezůstala neodhalena a někteří z takto postižených bardů se rozhodli, že to nenechají jen tak. Vzhledem k tomu, že většina ukřivděných skutečně alespoň v nějakém čase prováděla protialmendorskou činnost, tak se i přes vstřícný Waldenův postoj na tuto otázku nějakého odškodnění nedočkali ani po letech. Kromě toho některé poškozené bardy by žádné finanční vyrovnání neuklidnilo.

Po pádu Svobodných měst se na Bardské akademii Almendorská tajná služba rychle zabydlela. Což byla změna, neboť Orlí poutníci, nikoho ze svého středu přímo na akademii neměli. Almendorská tajná služba udržuje na Bardské akademii několik lidí, na rozdíl od Orlich poutníků ovšem nemá masovou podporu mezi bardy. Nejdůležitější z almendorských agentů na akademii je člen Sběrný námětů. Tam zpracovává zprávy důležité pro Východní království.

Současná děkanka ví o všech almendorských agentech. Vzhledem k prověřujícím kouzelníkům, které má k dispozici, se to nedá utajit. Zlatozpěvná spolupracuje s Východní dálavou obdobně jako předtím Lilia se Svobodnými městy a dokonce spoluprací vítá. Co se však lidé z Almendorské tajné služby nedovědí (a co se v menší míře dělo i Orlí poutníkům) je, že jejich agent ze Sběrný námětů dostává informace už filtrované. Zlatozpěvná se v první řadě cítí být děkankou akademie a všechny zprávy využívá především ve prospěch samotné Bardské akademie, ať už s tichým souhlasem zástupců Východního království nebo bez jejich vědomí. Informace jsou předávány dál, používány k podpoře nebo nátlaku, prodávány, vyměňovány, jsou za ně kupovány služby, zboží nebo i lidé a někdy slouží i k vydírání. Existují ale i takové, které přes zřejmou ohromnou hodnotu nejspíš nikdo nikdy nepoužije.

Na nenápadném místě v Albireu je pečlivě ukrytá malá lintirová pokladna, kterou tam zřídila Lilie těsně před pádem Svobodných měst. O existenci pokladny ví a má vždy vědět jen děkan a několik nejdůvěryhodnějších členů Bardské akademie. Uvnitř je nepříliš velký finanční obnos v atonech, několik důležitých dokumentů a především kompromitující materiály na některé velmi důležité osoby, které mají moc v Albireu, na území Východní dálavy nebo by časem tuto moc mohly mít. Informace, které nejspíš nikdy nevyplnou na povrch. Leda by se nad samotnou existencí Bardské akademie stáhly černé mraky, pak malá lintirová pokladna v sobě skrývá poslední, poslední kartu, kterou může Bardská akademie do jednání o své budoucnosti vynést.

Do Bardské akademie nebo mezi bardy vůbec se ovšem snažily a snaží proniknout i další organizace kromě Orlich poutníků, Bílých kouzelníků a Almendorské tajné služby.

Tajné služby ostatních království se na tomto poli příliš neangažují. Danérská tajná služba se chová k bardům podezřavě a často je špehuje, ale jen zřídkakdy se je snaží přesvědčit ke spolupráci. Storabská tajná služba si bardů vůbec nevšímá, v případě nutnosti je na nějaké upozorní jejich almendorstí kolegové. Více se o bardy zajímá Keledorská tajná služba, která se občas některé snaží získat hlavně pro obchodní špionáž.

Spíš úsměvně působí snaha některých kupeckých spolků přesvědčit bardy, aby dělali reklamu jim a jejich zboží. Vesměs se to mívá úspěchem a přistupují na to většinou jen ti největší zoufalci. Nejdál v čase svého největšího rozkvětu zašel Zlatý kruh, který s některými bardy dokonce sepsal smlouvy. Po pádu Svobodných měst a rozprášení Zlatého kruhu se k těmto pohledávkám nikdo ze zbylých členů Zlatého kruhu nezná.

Ostatní organizace a církve Sedmnáctky si většinou na oficiální rovině se staví k bardům rezervovaně, jinak spíše záleží na postojích konkrétních představitelů v daném místě. Tak třeba u Estelíných kněžíků může být bard považován za někoho, kdo svou produkcí rozveseluje nemocné a pomáhá je tak uzdravovat (jako například v Rilundu) nebo za toho, co dělá zmatek, neplechu a vytrhává nemocné z jejich léčby. Jiné spolky jako Eldebranští rytíři si bardy rádi poslechnou, ale mají se před nimi na pozoru. Přirozeným nepřítelem bardů je nekromantská hanza.

Bardi samozřejmě nemohli uniknout pozornosti dvou z nejtemnějších organizací- nočních stínů. Obě se snažili na svojí stranu získat bardy z akademie. Úspěšnější v tomto kupodivu jsou Zylovy noční stíny, které k tomu však obvykle využily drogy. Proto tito pro spolupráci získání bardů mají různorodou spolehlivost a obvykle se s nimi nedá počítat dlouho.

Kharovy noční stíny naproti tomu po vzniku Svobodných měst a ztrátě několika agentů v souvislosti se snahou verbovat na akademii na tyto pokusy rezignovali. Khar namísto toho nechal vycvičit velké množství vlastních bardů, kteří se rozešli po Čtyřech královstvích. Jejich výcvik je dlouhý a většina z nich je talentovaných v mnoha ohledech. Každý agent-bard má svoje vlastní propagandistické či špionážní úkoly. Výjimečně jsou bardy používáni i jinak. Písň pro ně jsou skládány pověřenými hudebně nadanými lidmi v Kharových državách. Většina písní má tak skutečně kvalitu. Písň Kharových bardů štve posluchače proti nepohodlným společnostem či lidem, relativizují dobro a zlo, přinášejí zoufalství či apatii a skrytě manipulují veřejným míněním.

Nejúspěšnější a zřejmě nejlepší píseň stvořená Kharovými lidmi je Pád Starých bohů. Tato píseň, kterou v dobré víře přejala spousta obyčejných bardů, není oslavou konce Sedmnáctky, jak by se mohlo zdát. Naopak je to žalozpěv. Jen zcela nenápadně, popisujíc soumrak doby Sedmnáctky, se píseň ptá, „kdo se o nás bude starat teď?“ a dává tak pobídku k hledání nových bohů. Pochopitelně má píseň vzbudit dojem, že Sedmnáctka končí a je čas pro Temnou desítku. Avšak jen zcela mimořádně citlivý posluchač si může tuhle skrytou myšlenku uvědomit.

Kharovi bardy samozřejmě nehrají jen písň stvořené v Zemi nářků, byli by tím příliš nápadní, ale tyto písň jsou podstatou jejich projevu. I jinak Kharovi bardy mají za úkol vystupovat co nejpodobněji těm obyčejným bardům, ale samozřejmě vždy mají důsledně dbát svých úkolů. Tady však poslušnost jindy vždy naprosto disciplinovaných Kharových agentů pokulhává. V rámci divokého bardského života se i Kharovi lidé chovají divoce a někdy jdou tak daleko, že se vzdalují svým rozkazům. Omlouvají to nutností nenápadnosti mezi ostatními bardy.

Věc se má ale jinak. I Kharovi fiktivní otroci hnáni slepou poslušností v životě barda cítí něco, čeho se jim nikdy nedostávalo. A to je svoboda. Ta svoboda, která dělá barda bardem a která dělá jeho povolání tak přitažlivé pro všechny, kteří se nechtějí nechat omezovat. Svoboda, která bude dál a dál přivádět další s toulavou duší a neklidnou krví na cesty a do hospod a síní za představeními. Dokud, jak věří bardy, budou stromy růst a tráva se zelenat. Nebo alespoň dokud budou lidé skládat básně, malovat obrazy, žertovat, hrát a zpívat.